

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

4

SIRA SAYISI: 605

Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeye Ek
İhtiyari Protokolün Onaylanmasının Uygun
Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı ile İnsan
Haklarını İnceleme Komisyonu ve Dışişleri
Komisyonu Raporları
(1/892)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 1/892 Esas Numaralı Tasarının	
- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
- Gerekçesi	4
• İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Raporu	6
• Dışişleri Komisyonu Raporu	9
• Tasarı Metni	11
• Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	11
• Protokol Metni	12
• Beyan	19

T.C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Genel Müdürlüğü
Sayı: 31853594-101-739-1530

10/3/2014

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı'na hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulu'na 27/1/2014 tarihinde kararlaştırılan "Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan
Başbakan

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (1/892)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

GEREKÇE

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 13 Aralık 2006 tarihinde kabul edilen ve 3/12/2008 tarihli ve 5825 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme 27/5/2009 tarihli ve 2009/15137 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanarak 14 Temmuz 2009 tarihli ve 27288 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol ise ülkemiz adına 28 Eylül 2009 tarihinde New York'ta imzalanmıştır. Sözleşmenin ilgili ülke tarafından onaylanması Ek İhtiyari Protokolün onaylanması yükümlülüğünü getirmemekle birlikte ülkemiz Ek İhtiyari Protokolü imzalayarak esasen onaylama konusundaki iyi niyetini ortaya koymuştur.

Ek İhtiyari Protokol ile engellilerin haklarının korunmasına yönelik olarak, bireysel başvuru prosedürü ve araştırma prosedürü olmak üzere iki prosedür öngörülmüştür. Sözleşmenin etkinliğini artırmayı ve uygulanmasını güçlendirmeyi amaçlayan bu prosedürlerden ilki, taraf devletlerin Sözleşme hükümlerini ihlal etmesi nedeniyle etkilenen bireylerin veya grupların, Sözleşme kapsamında kurulan Engelli Hakları Komitesine başvuru yapabilmelerine olanak sağlamaktadır. İkincisi olan araştırma prosedürü ise, Komitenin Sözleşmenin hükümlerinin ağır veya sistematik bir şekilde ihlal edildiğine dair güvenilir bilgiye sahip olması durumunda, bu bilgilerin incelenmesi konusunda taraf devletin Komite ile işbirliğini yapmasını kapsamakta ve güvenilir delilleri incelemeye yönelik, ülke ziyaretlerini de içeren soruşturma yapma yetkisi vermektedir.

Yarı yargısal bir nitelik taşıyan Komitenin kararlarının yasal bağlayıcılığı bulunmamakta ve kararlar yol gösterici nitelik taşımaktadır. Ek İhtiyari Protokolün onaylanması bireysel başvuru prosedürünün kabulü anlamına gelmektedir. İmza, onay ve katılım safhalarında Ek İhtiyari Protokole çekince konulmadığı takdirde, Taraf devletler araştırma prosedürünü kabul ettiklerini beyan etmiş olurlar.

Ülkemizde engellilerin haklarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar çok boyutlu olarak devam etmektedir. Uluslararası sözleşmelerin getirdiği mekanizmaların ülkemiz tarafından kabul edilmesinin, bu çalışmalara ivme kazandıracak ve destekleyecek önemli unsurlardan olduğu değerlendirilmektedir. Sözleşmeye Ek ihtiyari Protokolün öngördüğü mekanizmaların kabul edilmesi, devletin tüm sorumlu organlarının engellilerin haklarının çağdaş bir anlayışla ele alınması, korunması ve geliştirilmesi için daha dikkatli ve titiz bir çaba sergilemelerine katkı sağlayacaktır. Engellilerin sürece daha etkin katılımını temin edecek bu aşamanın, ülkemizde insan hakları temelli engellilik politikalarının gelişmesi ve güçlenmesine imkan tanınmasının yanı sıra genel anlamda toplumun sosyal ve ekonomik kalkınmasına da olumlu etkiler yapacağı düşünülmektedir. Ülkemizin insan hakları sözleşmelerine taraf olma önceliği de göz önünde bulundurularak, Ek İhtiyari Protokolün çekincesiz olarak onaylanmasının ülkemizin artan bir ivme kazanan uluslararası saygınlığına da katkıda bulunacağı değerlendirilmektedir.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

8/5/2014

Esas No: 1/892

Karar No: 64

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı'nca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 11/3/2014 tarihinde Başkanlığınıza sunulan 1/892 esas numaralı "**Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı**", Başkanlığınız tarafından 7/4/2014 tarihinde tali olarak Komisyonumuz ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna, esas olarak Dışişleri Komisyonuna havale edilmiştir. Tasarı Komisyonumuzun 30/4/2014 tarihli 32'nci toplantısında, Dışişleri Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı temsilcilerinin katılımıyla incelenip görüşülmüştür.

Ülkemiz tarafından 28 Eylül 2009 tarihinde imzalanan Birleşmiş Milletler (BM) Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol ile, engellilerin haklarının korunmasına yönelik olarak, bireysel başvuru prosedürü ve araştırma prosedürü olmak üzere iki prosedür öngörülmüştür. Sözleşmenin etkinliğini artırmayı ve uygulanmasını güçlendirmeyi amaçlayan bu prosedürlerden ilki, taraf devletlerin Sözleşme hükümlerini ihlal etmesi nedeniyle etkilenen bireylerin veya grupların, Sözleşme kapsamında kurulan Engelli Hakları Komitesine başvuru yapabilmelerine olanak sağlamaktadır. İkincisi olan araştırma prosedürü ise, Komitenin Sözleşmenin hükümlerinin ağır veya sistematik bir şekilde ihlal edildiğine dair güvenilir bilgiye sahip olması durumunda, bu bilgilerin incelenmesi konusunda taraf devletin Komite ile işbirliğini yapmasını kapsamakta ve güvenilir delilleri incelemeye yönelik, ülke ziyaretlerini de içeren soruşturma yapma yetkisi vermektedir. Yarı yargısal bir nitelik taşıyan Komitenin kararlarının yasal bağlayıcılığı bulunmamakta ve kararlar yol gösterici nitelik taşımaktadır.

Kanun Tasarısı ile,

Birleşmiş Milletler (BM) Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme hükümlerinin ihlal edilmesi sonucunda etkilenen bireylerin veya grupların, Sözleşme kapsamında kurulan "Engelli Hakları Komitesi"ne başvuru yapabilmelerine olanak sağlayan Ek İhtiyari Protokolün onaylanmasının uygun bulunması öngörülmektedir.

Tasarının geneli üzerinde yapılan müzakerelerde;

- Ek İhtiyari Protokolün, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'yi tamamlayan bir denetim mekanizması getirdiği,
- Sözleşme ve Ek İhtiyari Protokolün onaylanmasının uluslararası alanda Türkiye'nin imajına olumlu katkı yapacağını ve prestij kazandıracığı,
- Engellilerle ilgili düzenlemeler söz konusu olduğunda İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu olarak her zaman büyük bir hassasiyet gösterildiği, siyasi parti grubu ayrımı gözetilmeksizin oybirliği ile hareket edilip karar alındığı,

- İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde, bu yasama döneminde engelli bireylerin sorunlarını araştırmak amacıyla kurulan alt komisyonun, yaptığı çalışmalar neticesinde hazırladığı "Engelli Hakları İnceleme Raporu"nun Komisyonun 4/7/2013 tarihli toplantısında kabul edildiği,

- Ülkemizde, konuyla ilgili önemli bir inceleme çalışması olan raporun değerlendirme ve sonuç kısmında, BM Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin Ek İhtiyari Protokolüne taraf olma işlemlerinin hızlandırılarak bir an önce sonuçlanmasının beklendiği ifade edildiği,

- Engelli bireyler ile ilgili mevzuatın büyük önem arz ettiği ve kanunların uygulanması bakımından tüm kurum ve kuruluşların sorumlu olduğu,

- Dünya genelinde engelli kişi sayısının toplam nüfusun yaklaşık % 12-13'ünü oluşturduğu, Türkiye'de ise ortalama 7- 8 milyon kişinin engelli olduğu,

- Meri mevzuatta geçen "özürlü", "sakat" gibi ibarelerin "engelli" ibaresi ile değiştirilmesinin olumlu bir gelişme olduğu, ilk kez geçen yıl yapılan "Engelli Memur Sınavı" ile 26.000 engelli bireyin iş sahibi olduğu,

- Toplumun engelli bireylere bakış açısının geçmişe oranla olumlu yönde değişmesinin ülkemiz açısından oldukça anlamlı ve sevindirici olduğu, her tür engelli bireyin topluma kazandırılmasının bir gereklilik arz ettiği,

-Ek İhtiyari Protokolün onaylanması halinde bunun vatandaşlarımıza tanıtılmasının da gerektiği ve bu konuda Hükümete önemli görevler düştüğü,

şeklindeki görüş ve değerlendirmeleri müteakip, Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda ise;

- Ülkemiz engelliler mevzuatının, engelli bireyler ve engelli hakları açısından oldukça olumlu düzenlemeler içerdiği ve BM Hakları Sözleşmesinin ruhunun meri mevzuata sirayet ettiği,

- Sözleşmenin kendi alanında çağının en kapsayıcı ve ileri düzeyli metni olduğu,

- Ek İhtiyari Protokolün onaylanmasının engelli vatandaşlarımız için büyük bir anlam ifade etmesi yanı sıra ülkemizin insan hakları ve engelli hakları bakımından uluslararası arenada elini güçlendireceği,

- Sözleşme'nin bugüne kadar 158 ülke, Ek Protokol'ün ise 92 ülke tarafından imzalandığı,

- Ek Protokolü onaylayan ülke sayısının ise 80'e ulaştığı,

- 2016 yılında ilk kez gerçekleştirilecek olan ve Türkiye'nin ev sahipliğini yapacağı "Dünya İnsani Zirvesi" bakımından da Ek İhtiyari Protokolün onaylanmasının ülkemiz açısından bir artı değer ifade edeceği,

- Ek İhtiyari Protokole herhangi bir çekince konulmasının düşünülmeyeceği, GKRY'nin tanınmaması işleminin ise mutabakat "Beyan" yöntemi ile gerçekleştirileceği,

- Sözleşme hükümlerini denetlemekle görevli "Engelli Hakları Komitesi"nin doğrudan yaptırım gücüne sahip olmadığı ancak Komite'nin inceleme, araştırma ve raporlarının uluslararası teşhir ve kamuoyu baskısı yaratması bakımından çok önemli bir işlevi olduğu, bunun dolaylı bir yaptırım anlamına geldiği,

- Komite merkezinin Cenevre'de bulunduğu, Komitenin yılda iki defa toplanıp karar aldığı, on sekiz üyeden oluştuğu, İstanbul Milletvekili Şafak PAVEY'in de bu Komite üyesi olduğu, üyelerin, devletlerini, hükümetlerini veya mensup olduğu siyasi partileri temsil etmediği,

- "Engelli Hakları Komitesi"ne dünya ölçeğinde bine yakın başvuru yapıldığı ve bu başvurular içinde beş tanesinin değerlendirmeye alınarak dördü hakkında "ihlal" ve biri hakkında "takipsizlik" kararının verildiği,

ifade edilmiştir.

Tümü üzerinde yapılan görüşmeler sonunda, Tasarının **tümü kabul edilerek genel uygunluk görüşünün esas komisyon olan Dışişleri Komisyonuna bildirilmesine** karar verilmiştir.

Raporumuz, Dışişleri Komisyonu'na sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
<i>Ayhan Sefer Üstün</i>	<i>Nevzat Pakdil</i>	<i>Levent Gök</i>
Sakarya	Kahramanmaraş	Ankara
Kâtip	Üye	Üye
<i>Reşat Dođru</i>	<i>Murat Bozlak</i>	<i>Mehmet Metiner</i>
Tokat	Adana	Adıyaman
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Kerim Yıldız</i>	<i>Ülker Güzel</i>	<i>Ziver Özdemir</i>
Ađrı	Ankara	Batman
Üye	Üye	Üye
<i>Hamza Dađ</i>	<i>Sıtkı Güvenç</i>	<i>Ahmet Salih Dal</i>
İzmir	Kahramanmaraş	Kilis
Üye	Üye	Üye
<i>Kerim Özkul</i>	<i>Ayşe Türkmenođlu</i>	<i>Veli Ağbaba</i>
Konya	Konya	Malatya
Üye	Üye	Üye
<i>Abdurrahim Akdađ</i>	<i>İhsan Şener</i>	<i>Hüseyin Aygün</i>
Mardin	Ordu	Tunceli
	Üye	
	<i>Kemal Aktaş</i>	
	Van	

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

20/6/2014

Esas No: 1/892

Karar No: 471

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışışleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 11/3/2014 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 7/4/2014 tarihinde tali komisyon olarak İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ile Sağlık, Aile Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen "Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 24 üncü Yasama Dönemi 12/6/2014 tarihli 79 uncu toplantısında Dışışleri Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

Tali komisyonlardan İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 30/4/2014 tarihli toplantısında, Tasarının geneli üzerinde görüşme yapmış ve raporunu olumlu görüşle Komisyonumuza gönderilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunmuştur

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde; Tasarının, Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme hükümlerinin ihlal edilmesi sonucunda etkilenen bireylerin veya grupların, Sözleşme kapsamında kurulan Engelli Hakları Komitesine başvuru yapabilmelerine olanak sağlayan ve Ülkemiz adına 28 Eylül 2009 tarihinde New York'ta imzalanan Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokolün beyan ile onaylanmasının uygun bulunması amacıyla hazırlandığı anlaşılmaktadır.

Komisyonumuzda Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde Hükümet temsilcileri tarafından;

Ülkemizde engellilerin hakları ve toplumla bütünleşmelerinin öncelikli alanlardan birisi olarak belirlendiği ve bu alanda ulusal düzeydeki çalışmaların uluslararası yükümlülüklerle uyumlu olarak yürütülmesine özen gösterildiği,

Temel hak ve özgürlükler alanında uluslararası sözleşmelere taraf olma politikamız çerçevesinde Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeyi ilk imzalayan ülkeler arasında yer aldığımız,

Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokolün; mağdur olduğunu iddia eden bireylere veya gruplara, iç hukuk yollarının tüketilmesi durumunda anılan Sözleşmenin denetim organı olan Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Komitesine bireysel başvuruda bulunma yetkisi tanıdığı,

Sözleşme ile Komiteye, taraf devletin Sözleşmede öngörülen hakları ağır ve sistematik bir biçimde ihlal ettiğine dair güvenilir bilgiye sahip olunması durumunda, bu bilgilerin incelenmesi için, taraf devletin rıza göstermesi hâlinde, soruşturma yapma ve taraf devlet ülkesine ziyaretlerde bulunma yetkisi verildiği,

Getirilecek bireysel başvuru ve araştırma usulünün engelliler açısından önemli bir kazanım olacağı,

Ek İhtiyari Protokolün 3 Mayıs 2008 tarihinde yürürlüğe girdiği ve onay sürecini tamamlayan ülke sayısının 9 Haziran 2014 tarihi itibarıyla 82 olduğu, ifade edilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Tasan ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek oy birliği ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının 1 inci, 2 nci ve 3 üncü maddeleri ile tümü aynen ve oy birliği ile kabul edilmiştir.

Komisyon üyelerinden İstanbul Milletvekili Osman Aşkın Bak, İstanbul Milletvekili Ahmet Berat Çonkar ve İstanbul Milletvekili İsmail Safi Tasarı ile ilgili özel sözcü seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Sözcü	Kâtip
<i>Volkan Bozkır</i>	<i>Osman Aşkın Bak</i>	<i>Ahmet Berat Çonkar</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
	(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
<i>Ali Rıza Alaboyun</i>	<i>Tunca Toskay</i>	<i>Ali Şahin</i>
Aksaray	Antalya	Gaziantep
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Ali Ediboğlu</i>	<i>Refik Eryılmaz</i>	<i>Ali Haydar Öner</i>
Hatay	Hatay	Isparta
Üye	Üye	Üye
<i>Ayşe Eser Danişoğlu</i>	<i>Harun Karaca</i>	<i>Osman Taney Korutürk</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>İsmail Safi</i>	<i>Rıfat Sait</i>	<i>Abdullah Çalışkan</i>
İstanbul	İzmir	Kırşehir
(Bu raporun özel sözcüsü)		
Üye	Üye	Üye
<i>Çiğdem Münevver Ökten</i>	<i>Hasan Karal</i>	<i>Burhan Kayatürk</i>
Mersin	Rize	Van

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

**ENGELLİLERİN HAKLARINA İLİŞKİN
SÖZLEŞMEYE EK İHTİYARİ PROTOKOLÜN
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA
DAİR KANUN TASARISI**

MADDE 1- (1) “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol”ün beyan ile onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DİŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**ENGELLİLERİN HAKLARINA İLİŞKİN
SÖZLEŞMEYE EK İHTİYARİ PROTOKOLÜN
ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA
DAİR KANUN TASARISI**

MADDE 1- Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Başbakan Yardımcısı

B. Arınç

Başbakan Yardımcısı

E. İşler

Avrupa Birliği Bakanı

M. Çavuşoğlu

Çevre ve Şehircilik Bakanı

İ. Güllüce

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

T. Yıldız

Gümrük ve Ticaret Bakanı

H. Yazıcı

Kültür ve Turizm Bakanı

Ö. Çelik

Milli Savunma Bakanı

İ. Yılmaz

Başbakan Yardımcısı

A. Babacan

Adalet Bakanı

B. Bozdağ

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

F. Işık

Dışişleri Bakanı

A. Davutoğlu

Gençlik ve Spor Bakanı

A. Ç. Kılıç

İçişleri Bakanı

E. Ala

Maliye Bakanı

M. Şimşek

Orman ve Su İşleri Bakanı

V. Eroğlu

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı

L. Elvan

Başbakan Yardımcısı

B. Atalay

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

A. İslam

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

F. Çelik

Ekonomi Bakanı

N. Zeybekci

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

M. M. Eker

Kalkınma Bakanı

C. Yılmaz

Milli Eğitim Bakanı

N. Avcı

Sağlık Bakanı

M. Müezzinoğlu

Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol

İşbu Protokole Taraf Devletler aşağıdaki hususları kabul etmişlerdir:

Madde 1

1. İşbu Protokole Taraf bir Devlet ("Taraf Devlet") kendi egemenlik yetkisine tabi bulunan ve Sözleşme hükümlerinin bu Taraf Devlet tarafından ihlal edildiğini iddia eden bireyler ya da bunlar adına hareket eden birey ya da grupların yapacağı başvuruyu Engelli Hakları Komitesi'nin ("Komite") alma ve tezekkür etme yetkisini tanır.

2. Komite, Sözleşme'ye taraf olup da işbu Protokole taraf olmayan bir devlet hakkında yapılan başvuruları alamaz.

Madde 2

Komite aşağıdaki durumlarda gerçekleşen başvuruları kabul edilemez bulur:

(a) Başvurunun imzasız olması;

(b) Başvurunun, bu tür başvuruda bulunma hakkının kötüye kullanılması durumunu oluşturması veya Sözleşme'nin hükümlerine uymaması;

(c) Aynı konunun Komite tarafından daha önceden incelenmiş olması ya da başka bir uluslararası soruşturma veya çözüm usulüne göre incelenmiş ya da incelenmekte olması;

(d) Mevcut iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması. İç hukuk yollarının uygulanması makul olmayacak ölçüde uzun sürecek ise ya da çözüm sağlayıcı bir sonuç getirmesi ihtimal dâhilinde görünmüyorsa, bu kuralın yerine getirilmesi aranmaz;

(e) Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması ya da yeterli kanıtı dayanmaması; ya da

(f) Başvuruya konu olayların, bilahare devam etmediği sürece, işbu Protokolün ilgili Taraf Devlet tarafından yürürlüğe sokulması öncesinde gerçekleşmiş olması.

Madde 3

İşbu Protokolün 2. maddesi hükümleri çerçevesinde Komite kendisine sunulan her tür başvuruyu gizlilik kuralları içinde Taraf Devletin dikkatine getirir. Taraf Devlet, altı ay içinde konuyu açıklığa kavuşturan yazılı açıklama veya beyanları, eğer varsa, bu Devlet tarafından konunun çözümü için alınmış olabilecek önlemleri Komite'ye sunar.

Madde 4

1. Bir başvurunun alınmasından sonra ve konunun esasının incelenmesini takiben karara bağlanmasından önceki herhangi bir aşamada, Komite ilgili Taraf Devletten iddia edilen ihlalin kurbanı ya da kurbanlarının geri dönülmez zararlara uğramasının engellenebilmesi için gerekli gördüğü ara önlemlerin acilen alınması ve uygulamaya konulmasını talep edebilir.

2. Komite'nin bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen takdir hakkını kullandığında, bu başvurunun kabul edilebilirliği ya da esasına dair bir değerlendirme teşkil ettiği anlamına gelmez.

Madde 5

Komite, işbu Protokol kapsamında kendisine iletilen başvuruları incelemek için kapalı toplantılar yapar. Başvuruyu inceledikten sonra Komite eğer varsa, Taraf Devlete ve başvuruda bulunana öneri ve tavsiyelerini iletir.

Madde 6

1. Eğer Komite Taraf Devletin Sözleşme'de öngörülen hakları ağır ve sistematik bir biçimde ihlal ettiğine dair güvenilir bilgilere sahipse, söz konusu Taraf Devleti bu bilginin incelenmesi konusunda işbirliğine ve bu amaçla söz konusu bilgilerle ilgili gözlemleri sunmaya davet eder.

2. Komite, Taraf Devlet tarafından kendisine sunulmuş olabilecek herhangi bir gözlemin yanı sıra elinde bulunan güvenilir nitelikteki diğer bilgileri de göz önünde bulundurarak Komite üyelerinden birini ya da birkaçını soruşturmak ve kendisine acilen rapor sunmak üzere belirleyebilir. Gerekli olması ve Taraf Devletin rıza göstermesi durumunda araştırma, Taraf Devletin ülkesine yapılacak bir ziyareti kapsayabilir.

3. Bu tür bir araştırmanın bulgularını inceledikten sonra Komite, bu bulguları, konuya ilişkin yorumları ve tavsiyeleriyle birlikte ilgili Taraf Devlete sunar.

4. İlgili Taraf Devlet sözkonusu bulgular, yorumlar ve tavsiyelerin kendisine Komite tarafından iletilmesini takip eden altı ay içinde kendi gözlemlerini Komite'ye sunar.

5. Bu tür bir araştırma gizlilik içinde yürütülür ve işlemlerin her safhasında Taraf Devletin işbirliği aranır.

Madde 7

1. Komite, ilgili Taraf Devleti, işbu Protokolün 6. maddesi kapsamındaki araştırmaya cevaben alınan önlemlere ilişkin ayrıntıları Sözleşme'nin 35. maddesi kapsamındaki raporuna dâhil etmeye davet edebilir.

2. Gerek duyulması halinde, Komite Madde 6.4'te atıfta bulunulan altı aylık sürenin tamamlanmasından sonra ilgili Taraf Devletten bu tür bir soruşturmaya cevaben alınan tedbirlerle ilgili olarak kendisini bilgilendirmesini talep edebilir.

Madde 8

Her bir Taraf Devlet işbu Protokolün imzalanması ya da onaylanması ya da katılım safhalarında Komite'nin 6. ve 7. maddelerde öngörülen yetkilerini tanımadığını açıklayabilir.

Madde 9

İşbu Protokolün saklayıcısı Birleşmiş Milletler Genel Sekreteridir.

Madde 10

İşbu Protokol 30 Mart 2007 tarihinden itibaren, New York'taki Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde, Sözleşme'yi imzalamış tüm devletler ve bölgesel bütünleşme örgütlerinin imzasına açılır.

Madde 11

İşbu Protokol, Sözleşme'yi onaylamış veya Sözleşme'ye katılmış olan İmzacı Devletlerin onayına tabidir. Protokol Sözleşme'yi resmi olarak teyit etmiş veya Sözleşme'ye katılmış olan bölgesel bütünleşme örgütlerinin resmi teyidine tabidir. İşbu Protokol, Protokölü imzalamamış ancak Sözleşme'yi imzalamış, resmi olarak onaylamış veya Sözleşme'ye katılmış olan Taraf Devletler ve bölgesel bütünleşme örgütlerinin katılımına açıktır.

Madde 12

1. "Bölgesel bütünleşme örgütü"; belli bir bölgede egemen devletler tarafından kurulan ve Sözleşme ve Protokolün kapsadığı konularda üye devletlerin yetkilerini devrettiği örgütleri ifade eder. Bu örgütler, Sözleşme ve Protokolün alanında bulunan konulardaki yetkilerinin kapsamını resmi onay veya katılım belgelerinde beyan edeceklerdir. Müteakiben yetkilerinin kapsamında meydana gelebilecek tüm önemli değişiklikler konusunda saklayıcıyı bilgilendirir.

2. İşbu Protokolde "Taraf Devletler"e atıflar, yetkilerinin sınırları kapsamında sözkonusu örgütlere uygulanır.

3. 13. maddenin 1. fıkrası ve 15. maddenin 2. fıkrası uyarınca bölgesel bütünleşme örgütleri tarafından muhafaza için sunulan belgeler dikkate alınmayacaktır.

4. Bölgesel bütünleşme örgütleri, Taraf Devletler toplantısında, yetkisi kapsamındaki konular hakkında oy kullanabilir. Bünyesinde bulunan ve bu Protokole taraf olan üye Devletlerin sayısına eşit sayıda oy kullanabilir. Böyle bir örgüt, üye ülkelerinden herhangi biri oy kullandığı takdirde, örgütün oy kullanması halinde ise Taraf Devlet oy hakkını kullanamaz.

Madde 13

1. Sözleşme'nin yürürlüğe girmesine bağlı olarak, işbu Protokol, onuncu onay ya da katılm belgesinin saklanmak üzere tevdi edilmesini izleyen otuzuncu günde yürürlüğe girer.

2. Onuncu onay veya katılım belgesinin saklanması için tevdiinden sonra, işbu Protokolü onaylayan, resmi olarak teyit eden veya katılan her devlet ya da bölgesel bütünleşme örgütü için Protokol, kendi onay, resmi teyit veya katılım belgesinin saklanması için tevdiini takip eden otuzuncu günde yürürlüğe girer.

Madde 14

1. İşbu Protokol'ün amaç ve hedefine aykırı çekincelere izin verilmez.
2. İleri sürülen çekinceler her zaman geri çekilebilir.

Madde 15

1. Her bir Taraf Devlet, işbu Protokol'e değişiklik önerebilir ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne iletebilir. Genel Sekreter, önerilen değişikliği, önerinin tartışılıp karara bağlanması için Taraf Devletlerin toplanmasından yana olup olmadıklarını bildirmeleri istemiyle Taraf Devletlere bildirir. Bildirimi takip eden dört ay içinde Taraf Devletlerin en az üçte biri toplantıdan yana görüş bildirirse, Genel Sekreter, Taraf Devletleri Birleşmiş Milletler himayesinde yapılacak toplantıya davet eder. Toplantıda hazır bulunan Taraf Devletlerin üçte ikisi tarafından kabul edilen değişiklik ve oylama, Genel Sekreter tarafından onay için Genel Kurul'a, müteakiben kabulü için tüm Taraf Devletlere gönderilir.

2. Bu maddenin birinci fıkrası uyarınca kabul edilen bir değişiklik kabul edildiği tarihte, saklanmak üzere teslim edilen kabul belgelerinin sayısı, Taraf Devletlerin üçte iki çoğunluğuna ulaştıktan 30 gün sonra yürürlüğe girer. Akabinde, her Taraf Devletin kabul belgesini tevdi etmesinden sonra otuzuncu günde yürürlüğe girer. Yapılan bir değişikliğin, yalnızca onu kabul eden Taraf Devletler üzerinde bağlayıcılığı haizdir.

Madde 16

Bir Taraf Devlet, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne yazılı bildirim göndererek işbu Protokolden çekildiğini bildirebilir. Çekilme, bu bildirim Genel Sekreter tarafından alınmasından bir yıl sonra yürürlük kazanır.

Madde 17

İşbu Protokol erişilebilir formatlarda hazır bulundurulur.

Madde 18

İşbu Protokol'ün Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri eşit derecede geçerlidir.

İşbu Protokol, her birinin kendi Hükümetlerince tam olarak yetkilendirilmiş ve aşağıda imzaları bulunan temsilciler şahitliğinde ve kendileri tarafından imzalanmıştır.

DURUM : 25-03-2013 10:06:20 EDT itibariyle

BÖLÜM IV
İNSAN HAKLARI

Engellilerin Hakları Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
New York, 13 Aralık 2006

Yürürlüğe Giriş : 3 Mayıs 2008, 13(1). Madde çerçevesinde.
tarihi

Kayıt : 3 Mayıs 2008, No. 44910

Durum : İmzacı : 91. Taraf : 76

Katılımcı	İmza	Resmi teyit(c), Katılım(a), Onay
Afganistan		18 Eylül 2012 a
Cezayir	30 Mart 2007	
Andora	27 Nisan 2007	
Antigua ve Barbuda	30 Mart 2007	
Arjantin	30 Mart 2007	2 Eylül 2008
Ermenistan	30 Mart 2007	
Avustralya		21 Ağustos 2009 a
Avusturya	30 Mart 2007	26 Eylül 2008
Azerbaycan	9 Ocak 2008	28 Ocak 2009
Bangladeş		12 Mayıs 2008 a
Belçika	30 Mart 2007	2 Temmuz 2009
Benin	8 Şubat 2008	5 Temmuz 2012
Bolivya	13 Ağustos 2007	16 Kasım 2009
Bosna-Hersek	29 Temmuz 2009	12 Mart 2010
Brezilya	30 Mart 2007	1 Ağustos 2008
Bulgaristan	18 Aralık 2008	
Burkina Faso	23 Mayıs 2007	23 Temmuz 2009
Burundi	26 Nisan 2007	
Kamboçya	1 Ekim 2007	
Kamerun	1 Ekim 2008	
Orta Afrika Cumhuriyeti	9 Mayıs 2007	
Çad	26 Eylül 2012	
Şili	30 Mart 2007	29 Temmuz 2008
Kongo	30 Mart 2007	
Cook Adaları		8 Mayıs 2009 a
Kosta Rika	30 Mart 2007	1 Ekim 2008
Fildişi Kıyısı	7 Haziran 2007	
Hırvatistan	30 Mart 2007	15 Ağustos 2007
Güney Kıbrıs Rum Yönetimi	30 Mart 2007	27 Haziran 2011
Çek Cumhuriyeti	30 Mart 2007	
Cibuti		18 Haziran 2012 a
Dominica		1 Ekim 2012 a
Dominik Cumhuriyeti	30 Mart 2007	18 Ağustos 2009
Ekvador	30 Mart 2007	3 Nisan 2008

El Salvador	30 Mart 2007	14 Aralık 2007
Estonya		30 Mayıs 2012 a
Fiji	2 Haziran 2010	
Finlandiya	30 Mart 2007	
Fransa	23 Eylül 2008	18 Şubat 2010
Gabon	25 Eylül 2007	
Gürcistan	10 Temmuz 2009	
Almanya	30 Mart 2007	24 Şubat 2009
Gana	30 Mart 2007	31 Temmuz 2012
Yunanistan	27 Eylül 2010	31 Mayıs 2012
Guatemala	30 Mart 2007	7 Nisan 2009
Gine	31 Ağustos 2007	8 Şubat 2008
Haiti		23 Temmuz 2009 a
Honduras	23 Ağustos 2007	16 Ağustos 2010
Macaristan	30 Mart 2007	20 Temmuz 2007
İzlanda	30 Mart 2007	
İtalya	30 Mart 2007	15 Mayıs 2009
Jamaika	30 Mart 2007	
Ürdün	30 Mart 2007	
Kazakistan	11 Aralık 2008	
Letonya	22 Ocak 2010	31 Ağustos 2010
Lübnan	14 Haziran 2007	
Liberya	30 Mart 2007	
Litvanya	30 Mart 2007	18 Ağustos 2010
Lüksemburg	30 Mart 2007	26 Eylül 2011
Madagaskar	25 Eylül 2007	
Mali	15 Mayıs 2007	7 Nisan 2008
Malta	30 Mart 2007	10 Ekim 2012
Moritanya		3 Nisan 2012 a
Mauritius	25 Eylül 2007	
Meksika	30 Mart 2007	17 Aralık 2007
Moğolistan		13 Mayıs 2009 a
Karadağ	27 Eylül 2007	2 Kasım 2009
Fas		8 Nisan 2009 a
Mozambik		30 Ocak 2012 a
Namibya	25 Nisan 2007	4 Aralık 2007
Nepal	3 Ocak 2008	7 Mayıs 2010
Nikaragua	21 Ekim 2008	2 Şubat 2010
Nijer	2 Ağustos 2007	24 Haziran 2008
Nijerya	30 Mart 2007	24 Eylül 2010
Panama	30 Mart 2007	7 Ağustos 2007
Paraguay	30 Mart 2007	3 Eylül 2008
Peru	30 Mart 2007	30 Ocak 2008
Portekiz	30 Mart 2007	23 Eylül 2009
Katar	9 Temmuz 2007	
Romanya	25 Eylül 2008	

Ruanda		15 Aralık 2008 a
San Marino	30 Mart 2007	22 Şubat 2008
Suudi Arabistan		24 Haziran 2008 a
Senegal	25 Nisan 2007	
Sırbistan	17 Aralık 2007	31 Temmuz 2009
Sejšeller	30 Mart 2007	
Sierra Leone	30 Mart 2007	
Slovakya	26 Eylül 2007	26 Mayıs 2010
Slovenya	30 Mart 2007	24 Nisan 2008
Solomon Adaları	24 Eylül 2009	
Güney Afrika	30 Mart 2007	30 Kasım 2007
İspanya	30 Mart 2007	3 Aralık 2007
St. Vincent ve Grenadines		29 Ekim 2010 a
Sudan		24 Nisan 2009 a
Svaziland	25 Eylül 2007	24 Eylül 2012
İsveç	30 Mart 2007	15 Aralık 2008
Suriye		10 Temmuz 2009 a
Makedonya	29 Temmuz 2009	29 Aralık 2011
Togo	23 Eylül 2008	1 Mart 2011
Tunus	30 Mart 2007	2 Nisan 2008
Türkiye	28 Eylül 2009	
Türkmenistan		10 Kasım 2010 a
Uganda	30 Mart 2007	25 Eylül 2008
Ukrayna	24 Eylül 2008	4 Şubat 2010
Birleşik Arap Emirlikleri	12 Şubat 2008	
Birleşik Krallık	26 Şubat 2009	7 Ağustos 2009
Tanzanya	29 Eylül 2008	10 Kasım 2009
Uruguay		28 Ekim 2011 a
Yemen	11 Nisan 2007	26 Mart 2009
Zambiya	29 Eylül 2008	

BEYAN

Türkiye, Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokolü onaylamasının, hukuken geçerliliği bulunmayan “Kıbrıs Cumhuriyeti”nin anılan Protokole taraf olan Güney Kıbrıs Rum Yönetimi tarafından temsil edildiği iddiasının herhangi bir biçimde kabulü anlamına gelmeyeceğini ve Türkiye’ye sözde Kıbrıs Cumhuriyeti ile işbu Protokol kapsamında herhangi bir temasta bulunma yükümlülüğü getirmeyeceğini beyan eder.

